

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุช
โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง

ตุลาคม ๒๕๕๒

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดหลัก

เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

เป้าหมาย

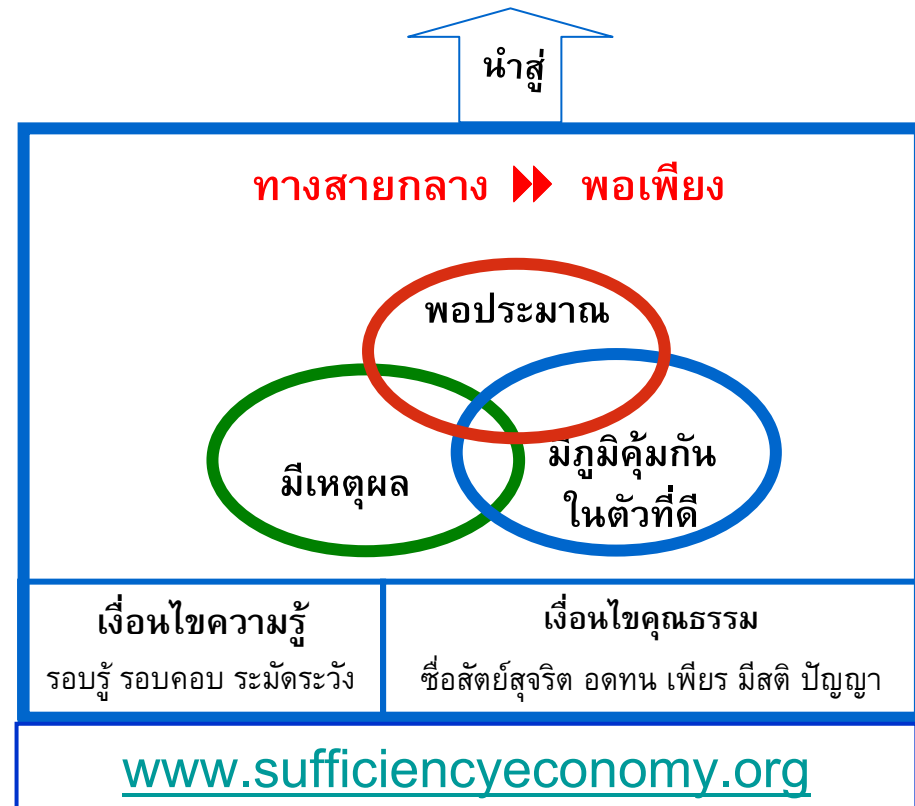
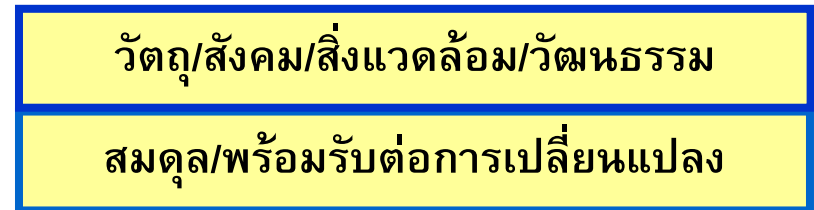
มุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักการ

ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควร ต่อกการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

เงื่อนไขพื้นฐาน (ความรู้คู่คุณธรรม)

- จะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน
- การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

คุณลักษณะของกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ

- พอเหมาะกับสภาพของตน (ปัจจัยภายใน)
 - พอควรกับภูมิสังคม (ปัจจัยภายนอก)
- (สมดุล)

ความมีเหตุมีผล

- รู้สาเหตุ – ทำไม
 - รู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง วิชาการ/กฎหมาย /ความเชื่อ/ประเพณี
 - รู้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ
- (รอบรู้/สติ ปัญญา)

มีภูมิคุ้มกันที่ดี

- คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ
- รู้เท่าทัน และเตรียมความพร้อม (วางแผน/รอบคอบ/เรียนรู้ /พัฒนาตน/ทำประโยชน์ให้กับสังคม/รักษาสິงแวดล้อม)

สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

สรุปหลักการทรงงาน

- ❖ ระเบิดจากข้างใน
- ❖ ปลุกจิตสำนึก (ปลุกป่าในใจคน)
- ❖ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- ❖ แก้ปัญหาจากจุดเล็ก
- ❖ ทำตามลำดับขั้น คำนึงถึงภูมิสังคม
- ❖ คิดอย่างเป็นองค์รวม / มองอย่างครบวงจร
- ❖ ไม่ติดตำรา ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
- ❖ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ
- ❖ บริการรวมที่จุดเดียว
- ❖ การมีส่วนร่วม
- ❖ ขาดทุนคือกำไร รู้ รัก สามัคคี รู้เสียสละ
- ❖ ซื่อสัตย์สุจริต เพียร อดทน
- ❖ ประโยชน์ส่วนรวม / มุ่งประโยชน์สุขคนส่วนใหญ่
- ❖ เน้นให้พึ่งตนเองได้
- ❖ พออยู่พอกิน

} คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

ปฏิบัติอย่างพอเพียง

เป้าหมายคือสังคมพอเพียง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- โดยพื้นฐานก็คือ การพึ่งตนเอง เป็นหลัก
การทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง
- พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล
และการพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ
- การสร้างสามัคคีให้เกิดขึ้น บนพื้นฐานของความสมดุลใน
แต่ละสัดส่วน แต่ละระดับ
- ครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงจิตใจ และ
วัฒนธรรม

ตัวอย่างการใช้จ่ายอย่างพอเพียง

- พอประมาณ :** รายจ่ายสมดุลกับรายรับ / ไม่ก่อหนี้สินล้นพ้นตัว
ไม่ใช้สิ่งของเกินฐานะ
- มีเหตุมีผล :** ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล / ตามความจำเป็น /
คำนึงถึงความประหยัด คุ่มค่า
- มีภูมิคุ้มกัน :** รู้จักออม / แบ่งปันผู้อื่น / ช่วยเหลือสังคม/ทำบุญ
- ความรู้คู่คุณธรรม :** ประกอบอาชีพที่สุจริต ด้วยความซื่อสัตย์ ตั้งมั่น
ขยันหมั่นเพียร ไม่ประมาท ใช้สติปัญญาในการ
ตัดสินใจและดำเนินการต่าง ๆ อย่างรอบรู้
รอบคอบ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

แนวทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

ด้านเศรษฐกิจ	ลดรายจ่าย/เพิ่มรายได้/ใช้ชีวิตอย่างพอควร/คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ/ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป/การเผื่อทางเลือกลำสำรอง
ด้านจิตใจ	มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ / มีจิตสำนึกที่ดี / เอื้ออาทร ประณีประนอม / นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
ด้านสังคม	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม / ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน / รู้รักสามัคคี / สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ / เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด / ฟื้นฟูทรัพยากรให้มีอยู่อย่างยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) / พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาเดิมที่มีก่อน / คำนึงถึงประโยชน์ต่อคนหมู่มาก

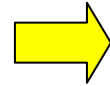
สรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

- การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้หลายด้าน และหลายรูปแบบ **ไม่มีสูตรสำเร็จ** แต่ละคนจะต้องพิจารณาปรับใช้ ตามความเหมาะสม ให้สอดคล้องกับเงื่อนไข และสถานะที่ตนเผชิญอยู่
- ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยให้เรา **“นึกคิด”** ว่ามีทางเลือกอีกทางหนึ่ง ที่จะช่วยให้เกิดความยั่งยืน มั่นคง และสมดุลในระยะยาว

การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษา

คุณธรรมนำความรู้

เศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารสถานศึกษา

- สร้างวัฒนธรรมองค์กร
- ปลุกฝังให้เป็นวิถีชีวิต

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน

- กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้
ชั้นปี (รายวิชาพื้นฐาน)
- สร้างหน่วยการเรียนรู้
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้
- จัดทำสื่อ
- จัดทำเครื่องมือวัดและ
ประเมินผล
- เกณฑ์การผ่านช่วงชั้น

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การแนะแนว

- การให้บริการแนะแนว
- ระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

กิจกรรมนักเรียน

- ลส.-นน., ยุวกาชาด,
ผู้บำเพ็ญประโยชน์
- โครงการ - ชุมนุม
- ชมรม - ค่ายอาสา
ฯลฯ

เน้น

จิตอาสา / การมีส่วนร่วม
การยอมรับคุณค่าของตนเอง / ผู้อื่น

การสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

ภาพความสำเร็จ

๑. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ
๒. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
๓. นักเรียนปฏิบัติตามหลักคุณธรรมนำความรู้ และมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๔. ผู้ปกครอง ชุมชน มีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมาย นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

ด้านวัตถุ

ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักใช้
วัตถุ/สิ่งของ/ทรัพยากร อย่างพอเพียง

ด้านสังคม

ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
อย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่/แบ่งปัน/ไม่เบียดเบียน

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปลูกฝังจิตสำนึกรักษามรดกชาติ/สิ่งแวดล้อม

ด้านวัฒนธรรม

สร้างความภูมิใจ /เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
ค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทย

แนวทางการนำหลักพอเพียงมาปรับใช้ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ลักษณะของกิจกรรม

- ต่อยอดหรือพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคม/บริบท
- ดำเนินการหลักโดยผู้เรียนด้วยความสมัครใจ โดยมีครูช่วยสนับสนุน
- ผู้เรียนใช้หลักคิด / หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล
- มีการวางแผนอย่างรอบคอบคำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ
- ส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม

จัดกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติเกี่ยวกับ

- การมีวินัยในการใช้จ่าย
- การประหยัด การออม
- การพึ่งตนเอง โดยการผลิตหรือสร้างรายได้
- การรู้จักช่วยเหลือสังคมหรือชุมชน
- การสร้างสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม
- การสืบสานวัฒนธรรมไทย
- การส่งเสริมการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา
- การสร้างความสามานฉันท์

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านเศรษฐกิจ)

หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๑. รู้จักการใช้จ่ายของตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ใช้จ่ายอย่างมีเหตุมีผล อย่างพอประมาณ ประหยัด เท่าที่จำเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> ● บันทึกบัญชีรายรับและรายจ่าย ● วิเคราะห์บัญชีรายรับและ รายจ่าย ● แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ● ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บริโภคเพื่อลดรายจ่ายที่ ฟุ่มเฟือย

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านเศรษฐกิจ)

หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๒. รู้จักออมเงิน มีกลไก ลดความเสี่ยง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ระบบสวัสดิการ ● ระบบออมเงิน ● ระบบสหกรณ์ ● ระบบประกันต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ออมอย่างพอเพียง ● สัปดาห์การออม ● จัดตั้งกลุ่ม/สหกรณ์ ออมทรัพย์

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านเศรษฐกิจ)

หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๓. รู้จักประหยัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ใช้และกินอย่างมีเหตุผล ไม่ฟุ่มเฟือย ● ใช้พลังงานเท่าที่จำเป็น ● ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปลุกผักสวนครัวรั้วกินได้ ● เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ไข่กิน ไข่ขาย ● ใช้สินค้าที่ประหยัดพลังงาน ● รีไซเคิลขยะเพื่อนำมาใช้ใหม่ ● นำของเหลือใช้ มาทำให้เกิดประโยชน์

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านเศรษฐกิจ)

หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๔. พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจโดยผลิต หรือสร้างรายได้ ที่</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สอดคล้องกับความต้องการ ● สอดคล้องกับภูมิสังคม ● สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ● สอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่น 	<p>เน้นการผลิตเพื่อพึ่งตนเอง ให้พอเพียงกับการบริโภค และการผลิตที่หลากหลาย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ปลูกพืชผักผสมผสาน ● ปลูกพืชสมุนไพรไทย ● ผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ● จัดอบรมพัฒนาอาชีพในชุมชน

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านสังคม)

หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๕. รู้จักช่วยเหลือสังคม หรือชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ปลุกจิตสำนึกสาธารณะ ● ปลุกฝังความสามัคคี ● ปลุกฝังความเสียสละ ● เผยแพร่องค์ความรู้ เศรษฐกิจพอเพียง 	<p>พัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ผ่านกิจกรรม รวมกลุ่มต่าง ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จัดกิจกรรมลด ละ เลิก อบายมุข ● จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ● จัดค่ายพัฒนาเยาวชน ● จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชน

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านสิ่งแวดล้อม)

หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๖. สร้างสมดุลของ ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ปลุกจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม ● ฟื้นฟูแหล่งเสื่อมโทรมในท้องถิ่น ● ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น ● ฟื้นฟูดูแลสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น 	<p>พัฒนาความรู้เกี่ยวกับดิน น้ำ ป่า เพื่อฟื้นฟู รักษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● โครงการชีววิถี ● จัดอบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ● จัดทำฝายแม้ว

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านวัฒนธรรม)

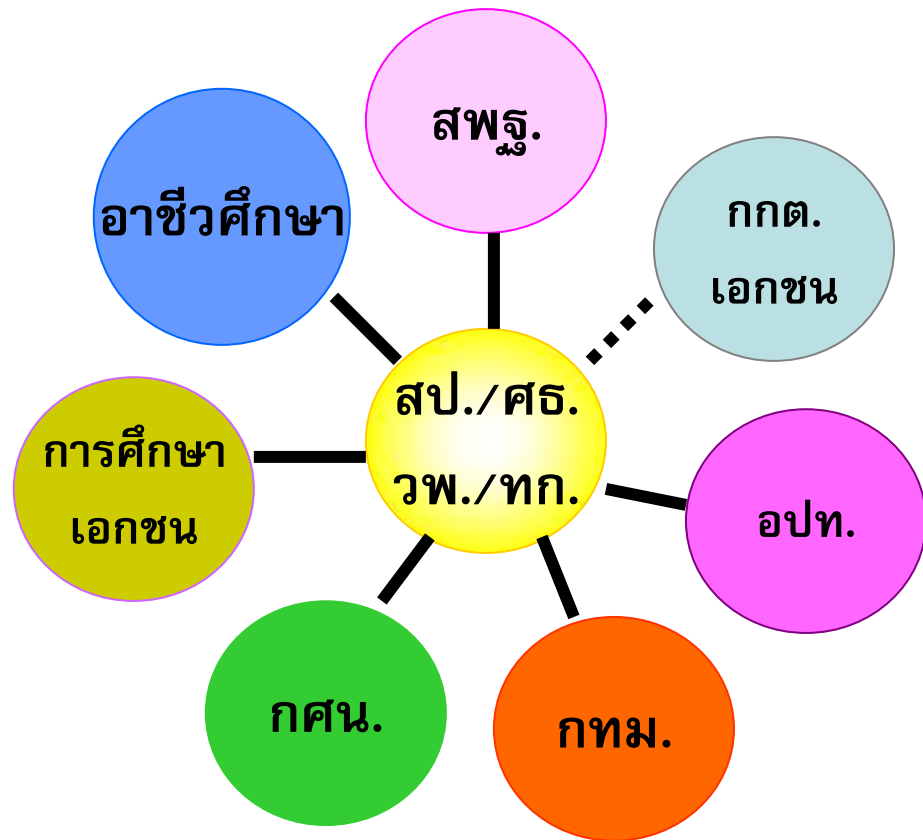
หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๗. สืบสานวัฒนธรรมไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สร้างจิตสำนึกรักษ์ไทย รักบ้านเกิด ● ฟื้นฟูและอนุรักษ์อาหาร ประจำท้องถิ่น ● ฟื้นฟูและอนุรักษ์ดนตรีไทย และเพลงไทย ● ฟื้นฟูและอนุรักษ์วัตถุโบราณ และโบราณสถาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปลุกฝังมารยาทไทย ● ส่งเสริมอาหารประจำท้องถิ่น ● ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยและ ภาษาประจำท้องถิ่น ● ทำนุบำรุงโบราณวัตถุและ โบราณสถาน ● พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ● รณรงค์การใช้สินค้าไทย

ตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (ด้านวัฒนธรรม)

หลักปฏิบัติ	ตัวอย่างกิจกรรม
<p>๘. ส่งเสริมพระพุทธศาสนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ปลุกจิตสำนึกความรักชาติ ● ตระหนักถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนาและศาสนาที่ตนศรัทธา ● จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความสำคัญกับการรักษาศีลหรือสวดมนต์เป็นประจำ ● ส่งเสริมการฝึกอบรมสมาธิภาวนา ● ร่วมกันทะนุบำรุงศาสนาด้วยการปฏิบัติบูชา และการร่วมดูแลวัดและศาสนสถานต่าง ๆ

องค์กรหลักในการขับเคลื่อน

- แต่ละองค์กรมีแผนงาน/แผนปฏิบัติงานของตนเอง และใช้ทรัพยากรของตนเอง
- ทุกองค์กรหลักรวมพลังกันขับเคลื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมพลัง ขยายผล กิจกรรม
- ร่วมมือกับพันธมิตรนอกเครือข่าย เพื่อขยายผล สู่ชุมชน สังคม

สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์

ติดต่อเรา

โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๑๗๓ ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐๒-๖๘๗-๓๖๖๒

โทรสาร ๐๒-๒๘๒-๘๒๒๖

mail@sufficiencyeconomy.org

www.sufficiencyeconomy.org